

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет економічних наук

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
Іщенко Н.М.

“01” 09 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ БІЗНЕСУ**

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма: «Облік і аудит підприємницької діяльності»
Галузь знань «Управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти - другий (магістерський)

Розробник

Кузьменко О.Б.

Завідувач кафедри розробника

Назарова Л.В.

Завідувач кафедри спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Великий Ю.В.

Гарант освітньої програми

Белінська С.М.

В.о. декана факультету економічних наук

Белінська С.М.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Управління безпекою бізнесу	
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	071 Облік і оподаткування	
Освітня програма	Облік і аудит підприємницької діяльності	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Обов'язкова, цикл професійної підготовки	
Курс навчання	6	
Навчальний рік	2020-2021	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	11	16, 17
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредитів / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – групові заняття – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	10	6
	20	8
	60	76
Відсоток аудиторного навантаження	33%	16%
Мова викладання	Українська	
Форма підсумкового контролю	Екзамен	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Управління безпекою бізнесу» є набуття студентами теоретичних знань щодо безпеки бізнесу та отримання практичних навичок щодо її забезпечення.

Завдання дисципліни:

- вивченні теоретичних основ безпеки бізнесу;
- оволодіння методиками обробки інформації для оцінки рівня безпеки бізнесу;
- оволодінні навиками об'єктивного розуміння результатів управління безпекою бізнесу;
- формування критичного осмислення проблем при аналізі взаємозв'язків явищ і процесів різних рівнів діяльності організацій, їх функціонування та прогнозування розвитку.

Передумови вивчення дисципліни: Стратегічний маркетинг, Управління товарним асортиментом, Управління ризиками.

Очікувані результати навчання: застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп для оцінки і підвищення безпеки бізнесу; визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва, торгівлі та/або

біржової діяльності; розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності; вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків; вміти розробляти і впроваджувати проекти для виконання управлінських рішень щодо фінансово-економічних результатів і ризиків діяльності підприємства.

В результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- теоретичні основи безпеки бізнесу;
- сутність ринкової безпеки, основні методи її оцінювання, захист ринкової позиції, протидію рейдеству, безпеку зовнішньоекономічної діяльності;
- інтелектуальну і кадрову безпеку бізнесу;
- фінансово-економічну безпеку, деструктивні чинники впливу на неї, критерії та способи забезпечення;
- зміст інформаційної, політико-правової, силової та екологічної безпеки бізнесу;
- сутність, завдання, основні складові, організацію системи управління безпекою бізнесу.

має вміти:

- формулювати мету, функціональні цілі й напрями забезпечення безпеки бізнесу;
- оцінювати ринкову безпеку та формувати систему заходів її забезпечення;
- формувати систему управління безпекою зовнішньоекономічної діяльності організації;
- виявляти та оцінювати охороноздатні інтелектуальні ресурси, забезпечувати кадрову безпеку;
- проводити діагностику фінансово-економічної безпеки;
- обґрунтовувати та запроваджувати інформаційну, політико-правову, силову та екологічну безпеку бізнесу;
- формувати політику, концепцію, стратегію та систему управління безпекою бізнесу.

Програмні компетенції

загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК5 Здатність застосовувати методи і методики аналітичного забезпечення сучасних систем менеджменту з урахуванням стратегії розвитку підприємства в умовах невизначеності, ризику та/або асиметричності інформації.

СК7 Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства.

програмні результати навчання:

ПР 1. Вміти розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.

ПР 10. Збирати, оцінювати та аналізувати фінансові та нефінансові дані для формування релевантної інформації в цілях прийняття управлінських рішень.

ПР 12. Обґрунтовувати інноваційні підходи до інформаційного забезпечення системи контролю використання ресурсного потенціалу суб'єктів господарювання та органів державного сектору з урахуванням стратегії розвитку бізнесу.

ПР 16. Здійснювати публічні ділові і наукові комунікації задля вирішення комунікативних завдань державною та іноземними мовами.

ПР 17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

3. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Тема 1. Роль та місце безпеки бізнесу в управлінні організацією	2	4	12
2	Тема 2. Ринкова та зовнішньо економічна безпека бізнесу. Інтелектуальна та кадрова безпека.	2	4	12
3	Тема 3. Фінансово-економічна безпека бізнесу	2	4	12
4	Тема 4. Інформаційна, політико-правова, силова та екологічна безпека бізнесу	2	4	12
5	Тема 5. Система управління безпекою бізнесу	2	4	12
	Всього за курсом	10	20	60

Заочна форма:

	Теми	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Тема 1. Роль та місце безпеки бізнесу в управлінні організацією	1	1	15
2	Тема 2. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека бізнесу. Інтелектуальна та кадрова безпека.	1	1	15
3	Тема 3. Фінансово-економічна безпека бізнесу	2	2	18
4	Тема 4. Інформаційна, політико-правова, силова та екологічна безпека бізнесу	1	2	14
5	Тема 5. Система управління безпекою бізнесу	1	2	14
	Всього за курсом	6	8	76

4. Зміст навчальної дисципліни Денна форма

4.1. План лекцій

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1. Роль та місце безпеки бізнесу в управлінні організацією</p> <p>1) Поняття безпеки бізнесу, загрози та ризику. 2) Загрози безпеки бізнесу та їх види. 3) Механізм реалізації загроз і способи захисту бізнесу. 4) Рівні загроз безпеки бізнесу.</p>
2	<p>Тема 2. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека бізнесу. Інтелектуальна та кадрова безпека</p> <p>1) Сутність та основні методи оцінювання ринкової безпеки бізнесу. Напрями і способи захисту ринкової позиції бізнесу 2) Тіньовий бізнес та недобросовісна конкуренція в контексті безпеки бізнесу. Злиття і поглинання як чинники розвитку та загрози безпеці підприємства. Способи захисту організації (виробничого, торговельного підприємства, біржі) від рейдерства. 3) Безпека зовнішньоекономічної діяльності бізнесу. 4) Поняття, структура та особливості інтелектуальної безпеки бізнесу. Напрями та способи охорони інтелектуальної власності. Комерційна таємниця та забезпечення її охорони 5) Кадрова безпека бізнесу: сутність, складові та методи оцінювання. Напрями та методи забезпечення кадрової безпеки.</p>
3	<p>Тема 3. Фінансово-економічна безпека бізнесу</p> <p>1) Поняття і роль фінансової безпеки в діяльності організації (виробничого, торговельного підприємства, біржі) 2) Діагностика рівня фінансової безпеки бізнесу. 3) Оцінювання ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання. 4) Напрями та методи забезпечення фінансової безпеки бізнесу. 5) Критерії та індикатори діагностики економічної безпеки суб'єктів господарювання. 6) Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання. Напрями і методи забезпечення економічної безпеки.</p>

4	<p>Тема 4. Інформаційна, політико-правова, силова та екологічна безпека бізнесу</p> <p>1) Сутність і роль інформаційної безпеки в бізнесі. Методи та засоби захисту інформації в бізнесі.</p> <p>2) Бізнес-розвідка організації: сутність, завдання та технологія проведення.</p> <p>3) Політико-правова безпека бізнесу.</p> <p>4) Сутність, завдання та об'єкти силової безпеки. Організація режиму безпеки та охорони суб'єкта господарювання.</p> <p>5) Напрями, методи та засоби забезпечення фізичної безпеки персоналу.</p> <p>6) Екологічна безпека суб'єктів господарювання: поняття, оцінювання та забезпечення.</p>
5	<p>Тема 5. Система управління безпекою бізнесу</p> <p>1) Зміст і завдання системи управління безпекою бізнесу.</p> <p>2) Служба безпеки суб'єкта господарювання: сутність, структура та завдання.</p> <p>3) Організація діяльності служби безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>4) Оцінювання ефективності функціонування служби безпеки суб'єкта господарювання.</p>

4.2. План практичних занять

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1. Роль та місце безпеки бізнесу в управлінні організацією</p> <p>1) Розглянути актуальність вивчення, сутність безпеки бізнесу, загрози та ризики бізнесу.</p> <p>2) Розглянути види загроз безпеки бізнесу.</p> <p>3) Провести ідентифікацію загроз для різних видів бізнесу в експертно командній грі.</p> <p>4) Провести тестове опитування по темі.</p>
2	<p>Тема 1. Роль та місце безпеки бізнесу в управлінні організацією</p> <p>1) Проаналізувати механізм реалізації загроз і способи захисту бізнесу.</p> <p>2) Кейс. На прикладі реального підприємства сформулювати модель ключових бізнес-процесів забезпечення безпеки. Внести власні пропозиції щодо можливих змін, які підвищать як рівень безпеки, так і результативність діяльності підприємства в цілому.</p> <p>3) Ситуаційне завдання. Показати на реальних прикладах взаємозв'язок між безпекою підприємства, регіону, галузі та держави.</p> <p>4) Розглянути рівні загроз безпеки бізнесу.</p> <p>5) Провести тестове опитування по темі.</p>
3	<p>Тема 2. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека бізнесу. Інтелектуальна та кадрова безпека</p> <p>1) Проаналізувати сутність та основні методи оцінювання ринкової безпеки бізнесу. Напрями і способи захисту ринкової позиції бізнесу. Провести SWOT-аналіз і бенчмаркінг для конкретної організації (виробничого, торговельного підприємства, біржі)</p> <p>2) Розглянути тіньовий бізнес та недобросовісну конкуренція в контексті безпеки бізнесу. Проаналізувати процеси злиття і поглинання як чинники розвитку та загрози безпеці організації. Визначити способи захисту різних видів організацій від рейдерства.</p> <p>3) Провести тестове опитування по темі.</p>
4	<p>Тема 2. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека бізнесу. Інтелектуальна та кадрова безпека</p> <p>1) Розглянути безпеку зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Особливості можливих ризиків та загроз ЗЕД для компанії в Україні. Визначити переваги і недоліки різних видів страхування ризиків ЗЕД.</p> <p>2) Кейс. Проаналізувати склад і структуру інтелектуальних ресурсів на прикладі конкретного підприємства. Оцінити методи та способи охорони інтелектуальної</p>

	<p>власності підприємства. Регулювання суб'єктом господарювання процесів обігу відомостей віднесених до категорії комерційна таємниця.</p> <p>3) Ситуаційне завдання. Ідентифікувати складові та загрози кадрової безпеки досліджуваного підприємства, оцінити її. Напрями та методи забезпечення кадрової безпеки.</p>
5	<p>Тема 3. Фінансово-економічна безпека бізнесу</p> <p>1) Розглянути поняття та роль фінансової безпеки бізнесу.</p> <p>2) Розв'язування задач для оцінки рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>3) Завдання. Провести експрес-діагностику ймовірності банкрутства підприємства.</p> <p>4) Запропонувати напрями та методи забезпечення фінансової безпеки бізнесу.</p>
6	<p>Тема 3. Фінансово-економічна безпека бізнесу</p> <p>1) Розрахунок значень індикаторів діагностики економічної безпеки суб'єктів господарювання і порівняння їх з критеріями.</p> <p>2) Оцінювання рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання.</p> <p>3) Обґрунтування напрямів і методів забезпечення економічної безпеки.</p>
7	<p>Тема 4. Інформаційна, політико-правова, силова та екологічна безпека бізнесу</p> <p>1) Розглянути сутність і роль інформаційної безпеки в бізнесі. Обґрунтувати методи та засоби захисту інформації в конкретному підприємстві.</p> <p>2) Кейс. На підставі аналізу змісту інформаційних потоків обраного підприємства визначити можливі канали витоку конфіденційної інформації (комерційної таємниці), її причини та оцінити наслідки для безпеки підприємства.</p> <p>3) Кейс. Запропонувати комплекс необхідних заходів, які б сприяли унеможливленню розголошення конфіденційної інформації цього підприємства.</p> <p>4) Розглянути бізнес-розвідку суб'єкта господарювання: сутність, завдання та технологія проведення.</p> <p>5) Проаналізувати законодавчо-нормативну базу безпеки бізнесу.</p> <p>6) Розкрити всі можливі зони вразливості підприємства і фактори політико-правової складової, що вражають бізнес.</p> <p>7) Обґрунтувати актуальність проблеми, яка потребує дослідження для адекватного оцінювання впливу політико-правової складової безпеки підприємства на її загальний рівень.</p>
8	<p>Тема 4. Інформаційна, політико-правова, силова та екологічна безпека бізнесу</p> <p>1) Розглянути сутність, завдання та об'єкти силової безпеки. Проаналізувати організацію режиму безпеки та охорони суб'єкта господарювання.</p> <p>2) Обґрунтувати напрями, методи та засоби забезпечення фізичної безпеки персоналу.</p> <p>3) Охарактеризувати відмінності у створенні системи силової безпеки для великого, середнього і малого підприємств.</p> <p>4) Оцінити екологічну безпеку суб'єкта господарювання та запропонувати заходи її забезпечення.</p>
9	<p>Тема 5. Система управління безпекою бізнесу</p> <p>1) Розглянути зміст і завдання системи управління безпекою бізнесу.</p> <p>2) Ситуаційне завдання. Проаналізувати службу безпеки конкретного підприємства: сутність, структура та завдання.</p> <p>3) Провести тестове опитування по темі.</p>
10	<p>Тема 5. Система управління безпекою бізнесу</p> <p>1) Проаналізувати організацію діяльності служби безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>2) Оцінити ефективність функціонування служби безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>3) Провести тестове опитування по темі.</p>

4.3. План лекцій (заочна)

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1, 2. Роль та місце безпеки бізнесу в управлінні організацією. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека бізнесу. Інтелектуальна та кадрова безпека</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Поняття безпеки бізнесу, загрози і ризику та їх види. 2) Механізм реалізації загроз і способи захисту бізнесу. 3) Оцінювання ринкової безпеки бізнесу. Напрями і способи захисту ринкової позиції бізнесу. 4) Тіньовий бізнес та недобросовісна конкуренція в контексті безпеки бізнесу. Злиття і поглинання як чинники розвитку та загрози безпеці підприємства. Способи захисту організації (виробничого, торговельного підприємства, біржі) від рейдерства. 5) Безпека зовнішньоекономічної діяльності організації. 6) Інтелектуальна і кадрова безпека організації.
2	<p>Тема 3. Фінансово-економічна безпека бізнесу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Поняття і роль фінансової безпеки в діяльності організації (виробничого, торговельного підприємства, біржі). 2) Діагностика рівня фінансової безпеки організації. 3) Оцінювання ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання. 4) Напрями та методи забезпечення фінансової безпеки організації. 5) Критерії та індикатори діагностики економічної безпеки суб'єктів господарювання. 6) Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання. Напрями і методи забезпечення економічної безпеки.
3	<p>Тема 4, 5. Інформаційна, політико-правова, силова та екологічна безпека бізнесу. Система управління безпекою бізнесу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Інформаційна безпека в бізнесі. Методи та засоби захисту інформації в організації. 2) Бізнес-розвідка організації: сутність, завдання та технологія проведення. 3) Політико-правова безпека бізнесу. 4) Силова безпека бізнесу. Організація охорони суб'єкта господарювання та фізичної безпеки персоналу. 5) Екологічна безпека суб'єктів господарювання: поняття, оцінювання та забезпечення. 6) Системи управління безпекою бізнесу.

4.4. План практичних занять

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1,2 Роль та місце безпеки бізнесу в управлінні організацією. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека бізнесу. Інтелектуальна та кадрова безпека</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Розглянути актуальність вивчення, сутність безпеки бізнесу, загрози та ризику бізнесу і їх види. 2) Провести ідентифікацію загроз для різних видів бізнесу в експертно командній групі. 3) Проаналізувати механізм реалізації загроз, їх рівні і способи захисту бізнесу. 4) Проаналізувати сутність та основні методи оцінювання ринкової безпеки бізнесу. Напрями і способи захисту ринкової позиції бізнесу. Провести SWOT-аналіз і бенчмаркінг для конкретної організації (виробничого, торговельного підприємства, біржі) 5) Розглянути тіньовий бізнес та недобросовісну конкуренція в контексті безпеки бізнесу. Проаналізувати процеси злиття і поглинання як чинники розвитку та загрози безпеці організації. Визначити способи захисту різних видів організацій від рейдерства. 6) Розглянути безпеку зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Особливості загроз ЗЕД для організацій в Україні. Визначити переваги і недоліки різних видів страхування ризиків ЗЕД.

	<p>7) Проаналізувати склад і структуру інтелектуальних ресурсів на прикладі конкретної організації. Оцінити методи та способи охорони інтелектуальної власності організації. Регулювання суб'єктом господарювання процесів обігу відомостей віднесених до категорії комерційна таємниця.</p> <p>8) Ідентифікувати складові та загрози кадрової безпеки досліджуваної організації, оцінити її. Напрями та методи забезпечення кадрової безпеки організації.</p> <p>9) Провести тестове опитування по темі.</p>
2	<p>Тема 3. Фінансово-економічна безпека бізнесу</p> <p>1) Розглянути поняття та роль фінансової безпеки організації.</p> <p>2) Розв'язування задач для оцінки рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>3) Провести експрес-діагностику ймовірності банкрутства підприємства.</p> <p>4) Запропонувати напрями та методи забезпечення фінансової безпеки організації.</p> <p>5) Розрахунок значень індикаторів діагностики економічної безпеки суб'єктів господарювання і порівняння їх з критеріями.</p> <p>6) Оцінювання рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання.</p> <p>7) Обґрунтування напрямів і методів забезпечення економічної безпеки</p> <p>8) Провести тестове опитування по темі.</p>
3	<p>Тема 4. Інформаційна, політико-правова, силова та екологічна безпека бізнесу</p> <p>1) Розглянути сутність і роль інформаційної безпеки в бізнесі. Обґрунтувати методи та засоби захисту інформації в конкретній організації.</p> <p>2) Розглянути бізнес-розвідку організації: сутність, завдання та технологія проведення.</p> <p>3) Проаналізувати законодавчо-нормативну базу безпеки бізнесу.</p> <p>4) Розглянути сутність, завдання та об'єкти силової безпеки. Проаналізувати організацію режиму безпеки та охорони суб'єкта господарювання. Обґрунтувати напрями, методи та засоби забезпечення фізичної безпеки персоналу організації.</p> <p>5) Оцінити екологічну безпеку суб'єкта господарювання та запропонувати заходи її забезпечення.</p>
4	<p>Тема 5. Система управління безпекою бізнесу</p> <p>1) Розглянути зміст і завдання системи управління безпекою бізнесу. Проаналізувати службу безпеки конкретної організації: сутність, структура та завдання.</p> <p>2) Проаналізувати організацію діяльності служби безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>3) Оцінити ефективність функціонування служби безпеки суб'єкта господарювання.</p> <p>Провести тестове опитування по темі.</p>

4.5. Завдання для самостійної роботи

Завдання для аналітичної роботи (денна форма) з дисципліни «Управління безпекою бізнесу»

Аналітична робота з дисципліни – є видом поза аудиторної самостійної роботи студента навчального, навчально-дослідного чи проектно- конструкторського характеру, що виконується на основі самостійного вивчення частини програмового матеріалу або його систематизації та узагальнення, для практичного застосування.

Контрольна робота для студентів заочної форми навчання виконується у вигляді відповіді на два теоретичних питання і аналітичного частини за темами денної форми.

Мета. Самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст. Аналітична робота – це завершена теоретико-практична робота в межах навчальної програми курсу «Управління безпекою бізнесу», яка виконується на основі знань, умінь і навичок, одержаних в процесі лекційних, семінарських, практичних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Вибір та затвердження теми

Важливим елементом у написанні аналітичної роботи є вибір теми, тобто проблеми дослідження. Слід пам'ятати, що від правильного обрання теми та складеного плану залежить якість виконання роботи.

Тематика аналітичної роботи розробляється на кафедрі економіки та підприємництва ЧНУ ім. Петра Могили, відповідно до навчального плану з дисципліни «Управління безпекою бізнесу», навчальним планом якої передбачено виконання такого виду самостійної роботи. Студенти беруть тему аналітичної роботи за номером у списку групи у переліку тем. Вони також можуть самі запропонувати тему роботи, виходячи з її актуальності, відповідності фахові, зі своїх практичних інтересів та сучасного стану розвитку досліджень, визначальних для обраної проблеми.

При розробці і виборі тем аналітичної роботи з дисципліни «Управління безпекою бізнесу», мають враховуватися особливості сучасної діяльності студента.

Після вибору теми студент звертається до викладача за її затвердженням. Дуже важливо, коли він сам перед тим спробує розробити план своєї теми, добре обміркує і чітко уявить собі хід її виконання, враховуючи конкретні умови, в яких йому доведеться працювати. Це дасть можливість керівникові зважити і врахувати здібності студента, його підготовленість до виконання даної роботи, а отже, зробити правильні висновки про те, яку надати йому допомогу саме там, де вона найбільш необхідна.

Аналітична робота має теоретичний, аналітичний та практичний характер. Вона пишеться на основі аналізу й узагальнення низки літературних джерел: монографій, брошур, статей, методичних рекомендацій і т. ін. Студент повинен зв'язано, грамотно і логічно обґрунтувати обрану тему, взяти з літератури основний матеріал, який стосується проблеми, що вивчається, дати оцінку вивченим роботам, висловити свою точку зору, зробити висновки.

Слід зауважити, що до студентських аналітичних робіт висувається низка вимог. Основні з них такі:

- актуальність тематики, відповідність її сучасному стану певної галузі;
- вивчення та критичний аналіз наукової і періодичної літератури з теми;
- вивчення та характеристику історії досліджуваної проблеми та її практичного стану, а також передового (при наявності - й власного) досвіду;
- наявність чіткої характеристики об'єкта, предмета, мети і завдань, методів дослідження, опис та аналіз проведених автором емпіричних досліджень;

– узагальнення результатів, обґрунтування їх, висновки та практичні рекомендації.

Під час написання аналітичної роботи студент має звертатися до викладача за консультаціями, які здійснюються за графіком індивідуально-консультативної роботи.

Аналітична робота передбачає опрацювання літератури за певною темою, яка закріплюється за студентом викладачем на 1-му груповому занятті та має таку структуру:

- вступ
- основна частина
- висновки
- список використаної літератури та інформаційних джерел.

Аналітична робота виконується в електронному виді і висилається на Moodle
Оформлення аналітичної роботи

Індивідуальна робота подається викладачу ретельно відредагованою і чітко віддрукованою на папері формату А4 (210x297 мм):

- текстовий редактор – WORD;
- шрифт — Times New Roman;
- розмір шрифту — 14 кегель;
- накреслення – звичайний;
- інтервал між рядками — полуторний;
- абзац - 5мм;
- розташування тексту роботи – вирівнювання по ширині;
- кількість символів у рядку – не менше 60;
- кількість рядків на сторінці – до 30;
- нумерація сторінок — з права верхнього поля;
- вступ, висновки, список літератури не нумерують.
- поля:

Формули, таблиці, ілюстрації нумерують послідовно в межах кожного розділу. Номер їх складається з номеру розділу і порядкового номеру таблиці (формули, ілюстрації). Наприклад: 2.2 – друга таблиця другого розділу.

Таблицю вміщують після першого згадування про неї в тексті. Над правим верхнім кутом таблиці пишуть слово «Таблиця» і вказують її номер (знак № при цьому не пишуть). Примітки до таблиці розміщують безпосередньо під таблицею. Повторні посилання на таблицю дають по формі: (див. табл. 2).

Номер формули пишуть на її рівні біля правого поля аркуша. Стовпчик пояснень до формули (експлікацію) рівняють відносно знаку тире. Значення кожного символу і числового коефіцієнта подають з нового рядка. Вище та нижче кожної формули залишають не менше одного вільного рядка.

Посилання на джерела. Аналітичну роботу пишуть як літературний огляд. Під час підготовки аналітичної роботи студент має використовувати додаткові літературні джерела: матеріали періодичних економічних видань, статистичні та аналітичні матеріали, офіційні інтернет-сторінки органів влади. Текст аналітичної роботи повинен відображати посилання на використані джерела. Посилання на

джерела цитат, фактичних і статистичних даних, точки зору авторів потрібні для того, щоб можна було перевірити їх достовірність. Якщо в аналітичній роботі відсутні посилання на джерела, то вважається, що воно написане на базі одного джерела. Така робота не зараховується.

Форма посилань на джерела може бути різною. Але обов'язково посилання на джерело крім прізвища автора, назви роботи повинно мати вихідні дані, номер сторінки з тим, щоб джерело можна було легко знайти і перевірити посилання на нього.

Джерела можна розміщувати в списку в порядку появи посилань у тексті, або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

У вступі (1-2 сторінки тексту) обґрунтовують актуальність теми, мету роботи, її структуру.

Основна частина складається з теоретичної, аналітичної і рекомендаційної частин. В теоретичній частині наводяться теоретичні засади управління безпекою бізнесу, робиться огляд літературних джерел; в аналітичній частині висвітлюється фактичний стан певного виду організації (виробничого або торговельного підприємства, біржі) і питання безпеки пов'язані з її діяльністю, проблеми управління безпекою бізнесу, вітчизняний та/або зарубіжний досвід їх вирішення, роль держави (хто здійснює регулювання (суб'єкти регулювання), яким чином (методи регулювання)); рекомендаційна частина вміщає конкретні пропозиції, щодо покращення управління безпекою бізнесу.

Висновки узагальнюють результати теоретичної, аналітичної і рекомендаційної частин.

Максимальний обсяг аналітичної роботи - до 20-25 сторінок разом з таблицями, графічним матеріалом, додатками та списком використаної літератури.

Тематика аналітичних (контрольних) робіт

1. Управління безпекою бізнесу виробничого підприємства.
2. Управління безпекою бізнесу торговельного підприємства.
3. Управління безпекою бізнесу на біржах різних видів.
4. Основні складові безпеки бізнесу і проблеми їх забезпечення.
5. Ринкова безпека бізнесу підприємства.
6. Організаційні засади безпеки бізнесу.
7. Ризик менеджмент у господарській, торговельній та біржовій діяльності.
8. Техніко-технологічні засади безпеки бізнесу.
9. Інтелектуальна безпека бізнесу.
10. Кадрова безпека бізнесу.
11. Фінансова безпека бізнесу.
12. Економічна безпека бізнесу.
13. Аналіз законодавчо-нормативної бази України з питань безпеки бізнесу.
14. Зарубіжний досвід забезпечення безпеки бізнесу.
15. Інформаційна безпека бізнесу.
16. Політико-правова безпека бізнесу.
17. Силова безпека бізнесу.
18. Екологічна безпека бізнесу.

19. Формування системи управління безпекою бізнесу на підприємстві та оцінка її ефективності.
20. Передумови та чинники формування безпеки бізнесу в Україні.

Забезпечення освітнього процесу

1. Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер);
2. Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi;
3. OS: Windows, Android, iOS;
4. Browsers: Chrome / Opera / Mozilla Firefox / MS Edge;
5. Програмне забезпечення: Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet;
6. Система електронного навчання Moodle 3.9.

5. Підсумковий контроль Питання до іспиту

1. Безпека бізнесу – сутність, аспекти, дефініції.
2. Загрози, вразливість – сутність і види.
3. Ризик – визначення, види, управління.
4. Безпека бізнесу – складові, об'єкти, суб'єкти.
5. Механізм реалізації загроз. Типові види економічних злочинів.
6. Передумови та чинники безпеки бізнесу.
7. Рівні загроз безпеки бізнесу.
8. Ринкова безпека бізнесу – визначення, чинники забезпечення.
9. Методи оцінки ринкової безпеки
10. Конкурентна розвідка у формуванні ринкової безпеки бізнесу.
11. Напрями і способи захисту ринкової позиції.
12. Тіньова економіка – основні підходи до трактування поняття.
13. Види тіньової економічної діяльності суб'єктів підприємництва.
14. Методи недобросовісної конкуренції найпоширеніші в Україні
15. Методи оцінки розмірів тіньової економіки
16. Злиття і поглинання – сутність, переваги і недоліки, загрози безпеці бізнесу.
17. Рейдерство – сутність, різновиди, методи захисту від рейдерства.
18. Безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства – сутність та особливості.
19. Види ризиків і загроз у міжнародному бізнесі.
20. Система управління безпекою зовнішньоекономічної діяльності компанії.
21. Інтелектуальна безпека бізнесу – сутність і значення для організації.
22. Склад інтелектуальних ресурсів.
23. Охороноздатні інтелектуальні ресурси.
24. Правова охорона інтелектуальної власності в Україні.
25. Законодавчі акти України, що регулюють правові відносини у сфері охорони інтелектуальної власності.

26. Відомості що відносяться до категорії «комерційна таємниця».
27. Складові, що формують кадрову безпеку підприємства.
28. Методи забезпечення кадрової безпеки.
29. Основні характеристики фінансової безпеки бізнесу.
30. Способи досягнення фінансових орієнтирів, на які спрямована фінансова безпека бізнесу.
31. Основні етапи та складові стратегічного підходу до управління фінансовою безпекою.
32. Зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на фінансову безпеку.
33. Етапів діагностики фінансової безпеки бізнесу.
34. Інструменти фінансової діагностики.
35. Системи діагностики фінансової безпеки.
36. Методики оцінювання ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання.
37. Управління системою фінансової безпеки підприємства.
38. Сутність, види та методичні підходи до виокремлення критеріїв і індикаторів економічної безпеки бізнесу.
39. Стани економічної безпеки суб'єкта господарювання.
40. Сутність та цілі моніторингу економічної безпеки.
41. Види та джерела інформації, необхідної для проведення діагностики економічної безпеки бізнесу.
42. Зміст інтегрованого індикаторного підходу до оцінювання рівня економічної безпеки бізнесу.
43. Основні етапи реалізації відтворювального підходу до оцінювання рівня економічної безпеки бізнесу.
44. Зміст і основні етапи реалізації методики багатовекторного оцінювання рівня економічної безпеки бізнесу.
45. Поняття, завдання та алгоритм функціонального аналізу рівня економічної безпеки бізнесу.
46. Основні складові системи управління інформаційною безпекою.
47. Основні завдання політики інформаційної безпеки.
48. Бізнес-розвідка. Основні проблеми інформаційної безпеки українського бізнесу.
49. Сутність політико-правової складової безпеки бізнесу.
50. Внутрішні та зовнішні загрози правового характеру політико-правовій складовій безпеки організації та захист від них.
51. Основи законодавства України з безпеки бізнесу.
52. Силова безпека підприємства – сутність, основні елементи.
53. Інженерно-технічні засоби охорони підприємства.
54. Основні етапи організації та створення системи безпеки і охорони на підприємстві.
55. Фізичний захист персоналу підприємства.
56. Екологічна безпека суб'єктів господарювання: поняття, оцінювання та забезпечення.
57. Зміст і завдання системи управління безпекою бізнесу.
58. Служба безпеки підприємства: сутність, структура та завдання.

59. Організація діяльності служби безпеки суб'єкта господарювання.
 60. Оцінювання ефективності функціонування служби безпеки суб'єкта господарювання.

Приклад типового білету на іспит

Типові тести для відповіді

1. Безпека бізнесу має на меті:

- а) не допустити руйнування бізнесу в ризикованих умовах функціонування;
- б) протистояти можливій шкоді для фізичних активів бізнесу;
- в) захистити стан бізнесу на всіх стадіях її розвитку від зовнішніх і внутрішніх загроз;
- г) не допустити інвестиційні втрати та спекуляції.

2. Під вразливістю бізнесу розуміють:

- а) слабкі місця в процесі захисту бізнесу;
- б) фізичну або психологічну слабкість персоналу органів безпеки;
- в) шанс, що щось піде не так (небезпека травми, руйнування або втрати);
- г) стійка мотивація агентів загроз.

Типові задачі для розв'язування

Задача 1. Розрахувати показники оцінювання фінансового стану й стійкості функціонування підприємства при таких вихідних даних: обсяг реалізації (ОР) – 7000 тис. грн.; поточні активи (ПА) – 2700 тис. грн.; власний капітал (ВК) – 1450 тис. грн.; позиковий капітал (ПК) – 920 тис. грн.; прибуток від реалізації (П) - 300 тис. грн.; активи (А) – 4800 тис. грн.; позиковий короткостроковий капітал – 850 тис. грн.; постійні витрати – 2200 тис. грн.

Задача 2. Визначити рейтинг підприємств на основі рівня показників їх фінансового стану, наведених у табл. 1, за допомогою еталонного методу.

Таблиця 1

Початкові дані для розрахунку

Показники	Підприємство			
	№1	№2	№3	№4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,12	0,27	0,15	0,20
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,95	1,00	0,65	0,75
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,85	1,90	1,80	2,10
Коефіцієнт автономії	0,77	0,75	0,90	0,80
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,20	0,15	0,22	0,21

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність»_ Семестр XI

Навчальна дисципліна Управління безпекою бізнесу

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №0

1. Безпека бізнесу – сутність, аспекти, дефініції (13 балів).
2. Основні етапи та складові стратегічного підходу до управління фінансовою безпекою (13 балів).
3. Задача (14 балів).

Відповідно до наведених даних визначте рівень економічної безпеки кожного з підприємств, що аналізується. За результатами розрахунків кожному підприємству надайте рекомендації щодо підвищення рівня його економічної безпеки.

Таблиця

Вихідні дані для діагностики економічної безпеки підприємства

Внутрішні складові безпеки	Експертна оцінка підприємства					Ранг	Оцінка складової економічної безпеки з урахуванням вагомості				
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
1. Фінансова	3,8	4,0	4,1	4,6	3,1	0,25					
2. Кадрова	3,4	3,9	4,3	3,8	3,1	0,2					
3. Технологічна	3,7	3,8	4,8	3,9	3,2	0,1					
4. Правова	3,6	4,9	3,4	3,7	3,8	0,1					
5. Інформаційна	4,0	3,3	4,2	3,4	4,5	0,2					
6. Екологічна	3,9	3,2	4,0	3,3	4,0	0,05					
7. Силова	4,0	3,5	4,0	3,2	3,0	0,1					
Сумарна оцінка						1,0					
Інтегральний показник											

Затверджено на засіданні
кафедри економіки та підприємництва

Протокол № _____ від „_____” _____ 20__ року

Завідувач кафедри економіки та
підприємництва

Екзаменатор

_____

(підпис)

Назарова Л.В.

Кузьменко О.Б.

Проведення підсумкового контролю знань. Результатом вивчення дисципліни виступає екзамен. Умовою допуску до підсумкового контролю знань є позитивні оцінки з поточного контролю знань. Контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальну кількість балів, яку може отримати студент протягом семестру становить 60 балів. На екзамені максимальна кількість балів - 40 балів.

Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань та задачі, за правильну відповідь на перше та друге питання студент отримує по 13 балів, а за розв'язану задачу 14 балів.

6. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний метод: застосовується при викладанні лекцій.

Студенти сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки.

Частково-пошуковий (евристичний) та дослідницький метод: застосовується при відповіді на тести, питання, розв'язуванні задач, виконанні аналітичної роботи та завдань. Студенти осмислюють умови тесту, задачі, аналітичної роботи чи завдання, актуалізують отримані раніше знання та навички, самостійно вирішують, аналізують, порівнюють, роблять висновки, узагальнюють, перевіряють результати роботи.

Матриця відповідності програмних результатів навчання дисципліни методів навчання

Програмні результати навчання ОП	Методи навчання
ПР1. Вміти розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.	Пояснювально-ілюстративний, евристичний
ПР 10. Збирати, оцінювати та аналізувати фінансові та нефінансові дані для формування релевантної інформації в цілях прийняття управлінських рішень.	Пояснювально-ілюстративний, евристичний
ПР 12. Обґрунтовувати інноваційні підходи до інформаційного забезпечення системи контролю використання ресурсного потенціалу суб'єктів господарювання та органів державного сектору з урахуванням стратегії розвитку бізнесу.	Пояснювально-ілюстративний, евристичний
ПР 16. Здійснювати публічні ділові і наукові комунікації задля вирішення комунікативних завдань державною та іноземними мовами.	Пояснювально-ілюстративний
ПР 17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.	Евристичний, дослідницький

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання Денна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Тести (10×16)	10
2	Опитування (10×16)	10
3	Розв'язування задач (8×26)	16
4	Кейси. Ситуаційні завдання (8×26)	16

5	Аналітична робота (1×8б)	8
6	Екзамен (1×40б)	40
	Всього	100

Критерії оцінки знань студентів.

Тести: правильна буква відповіді на один тест – 1 бал, неправильна – 0 балів.

Опитування: правильна відповідь в повному обсязі на поставлене питання – 1 бал, інші варіанти – 0 балів.

Розв'язування задач: правильно розв'язана одна задача, оформлена в зошиті, з ходом рішення і у встановлений термін – 2 бали; задача розв'язана з суто арифметичними помилками, які не вплинули на хід рішення та незначним перевищенням терміну – 1 бал; інші варіанти – 0 балів.

Кейси. Ситуаційні завдання: повна відповідь, яка свідчить про розуміння проблеми і знання теоретичного матеріалу – 2 бали; відповідь з зауваженнями і доповненнями – 1 бал; інші варіанти – 0 балів.

Аналітична робота: виконана у встановлений термін, згідно всіх вимог і без зауважень – 8 балів; виконана з незначним порушенням терміну, має зауваження по оформленню, списку літератури або суто арифметичні помилки у розрахунках – 4 бали; виконана зі значним порушенням терміну, має суттєві зауваження в теоретичній, аналітичній або рекомендаційній частинах – 2 бали; не виконана робота – 0 балів.

Заочна форма

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Тести (8×1б)	8
2	Опитування (4×1б)	4
3	Розв'язування задач (4×2б)	8
4	Кейси. Ситуаційні завдання (8×2б)	16
5	Контрольна робота (1×24б)	24
6	Екзамен (1×40б)	40
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

Тести: правильна буква відповіді на один тест – 1 бал, неправильна – 0 балів.
Опитування: правильна відповідь в повному обсязі на поставлене питання 1 бал, інші варіанти – 0 балів.

Розв'язування задач: правильно розв'язана одна задача, оформлена в зошиті, з ходом рішення і у встановлений термін – 2 бали; задача розв'язана з суто арифметичними помилками, які не вплинули на хід рішення та незначним перевищенням терміну – 1 бал; інші варіанти – 0 балів.

Кейси. Ситуаційні завдання: повна відповідь, яка свідчить про розуміння проблеми і знання теоретичного матеріалу – 2 бали; відповідь з зауваженнями і доповненнями – 1 бал; інші варіанти – 0 балів.

Контрольна робота (два теоретичних питання і аналітична частина по 8 балів ($3 \times 8 = 24$): виконана у встановлений термін, згідно всіх вимог і без зауважень – 24 бали; виконана з незначним порушенням терміну, має зауваження по змісту теоретичних питань, оформленню, списку літератури або суто арифметичні помилки у розрахунках – 12 балів; виконана зі значним порушенням терміну, має суттєві зауваження в теоретичній, аналітичній або рекомендаційній частинах – 6 балів; не виконана робота – 0 балів

8. Рекомендовані джерела інформації

8.1. Основні:

1. Алькема В.Г. Економічна безпека інноваційного підприємства: Навчальний посібник / В.Г. Алькема, Н.М. Літвін, О.С. Кириченко. – К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2015. – 320 с.
2. Небава М.І. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / М.І. Небава, Ю. В. Міронова – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 73 с.
3. Отенко І. П. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навчальний посібник / І. П. Отенко, Н. О. Москаленко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 224 с.
4. Соломіна Г.В. Забезпечення фінансово – економічної безпеки підприємництва: навчальний посібник. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. 234 с.

8.2. Додаткові:

5. Економічна безпека бізнесу : навч. посіб. / [Г. О. Швиданенко, В. Кузьомко, Н. І. Норіцина та ін.] ; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. — К. : КНЕУ, 2011. — 511 с.
6. Економічна безпека підприємств: Підручник / Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. та ін.; – К.: Алерта, 2011. – 704 с.
7. Верховна рада України. Офіційний веб-портал. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>
8. Національний банк України. Офіційне Інтернет-представництво. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
9. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>